

західних країн і міжцивілізаційного діалогу, інкорпорацію нових елементів у теорію і практику світової політики. Головними напрямками міжнародної інформаційної політики, з погляду цих тенденцій, є сприяння міжнародному співробітництву, рівноправна участь у вирішенні глобальних проблем інформаційної інтеграції, об'єднання інтелектуальних ресурсів для прогресивного розвитку цивілізації, що вказує на універсальні підходи до розуміння глобальних процесів та змін у системі міжнародних відносин [1, с. 17].

Міжнародне співробітництво на всіх рівнях і в усіх сферах характеризується високим рівнем взаємовідносин, що в сучасному розумінні є, міжнародним обміном інформацією. Ефективність глобального співробітництва, здатність міжнародного форуму держав до спільного вирішення надважливих проблем великою мірою залежить від «інформаційного стану» системи міжнародних відносин, від інформованості учасників міжнародних відносин, які впливають на процеси в системі.

Література

1. Макаренко Є.А. Міжнародні інформаційні відносини: Монографія. – К.: Наша культура і наука, 2002. – 452 с.;
2. Трач Ю.В. Інформаційна глобалізація як складник глобалізаційних процесів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_10_26.php
3. Калініченко Л.Л. Розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій в умовах інформаційної глобалізації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Documents%20and%20Settings/k312/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/znpdnuzt_pet_2011_2_12.pdf
4. Старіш О.Г. Інформаційна політика держави в контексті глобалізації. – [Електронний ресурс]. – <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/349643.html>

Воробйов В.А.

студент

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ТА ТИПИ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

При цьому, політичний процес охоплює як легітимні, так і не легітимні дії політичних акторів, системні та несистемні форми політичної активності населення, включно із діяльністю терористичних організацій, саботажем, таємними угодами, змовами, діяльністю нелегальних груп, тобто діями, що відображають політичний протест соціальних верств.

З урахуванням цього можна визначити структуру політичного процесу. Вона включає, по-перше, систему політичних владних стосунків і, по-друге, – політичну діяльність соціальних спільностей, груп та індивідів.

На думку В. Бебика компонентами структури політичного процесу виступають: – формування мети та завдань політичних структур, політичних інститутів (політична система, суспільства, її елементи – держава, політичні партії та політичні рухи та ін.); – конституювання й створення політичних інститутів; – розробка, прийняття та реалізація рішень та нормативних актів управління; – легітимізація політичної діяльності, тобто підтримка населенням держави функціонування політичних інститутів, організацій і владних структур; – контроль за функціонуванням політичних інститутів і владних структур і стимулювання їх розвитку (Бебик В. М. Політологія для політика та громадянина / В. М. Бебик. – К., 2003. – 424 с.).

У цьому сенсі дуже важливим, навіть визначальним, є зв'язок, який Є. Бистрицький простежує між суспільними перетвореннями та політичною філософією суспільства: «Періоди значних суспільно-політичних зрушень завжди супроводжують (їм передують або їх увінчують) трансформації в політичній філософії суспільства. Під такою слід розуміти не тільки «вторинні продукти» раціоналізації у вигляді численних соціальних теорій та наукових систем, а й ті форми масового самопереживання й самоусвідомлення людей (життєві уявлення та поняття), на яких тримається легітимність усього масиву їхнього колективного буття, тобто вільна визначність соціальних інститутів та очікування певних суспільно-політичних змін та подій» (Бистрицький Є. Політична філософія посткомунізму : горизонти методології / Є. Бистрицький // Політична думка. – 1995. – № 1. – С. 3–12).

За такого розуміння раціонально аргументована комунікація, вироблення традиції відкритого політичного дискурсу стають необхідними для позитивної динаміки політичного процесу. Сьогодні важко не погодитись і з тим, що політична взаємодія розгортається в комунікативному просторі, який має власну структуру та правила.

Специфічними характеристиками політичного процесу на перехідних етапах суспільного розвитку, на думку А. Волинського, виступають: «а) домінування революційних перетворень над еволюційними; б) зміна балансу між базовими та периферійними політичними процесами; в) інноваційний характер переважної кількості політичних відносин та інститутів; г) недотримання загальноприйнятих стандартів та методів політичної боротьби між різними суб'єктами політичного процесу; д) значні хитання в структурі політичної участі; е) відсутність чітко виражених циклів політичного процесу, які обумовлюються не стільки виборчими циклами, скільки перманентною боротьбою конкуруючих політичних еліт між собою» (Волинський А. К. Теоретико-методологічні основи аналізу політичного процесу у сучасній політичній науці. Автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / А. Волинський. – О., 2006. – 17 с.).

Однією із головних характеристик політичного процесу виступає те, що він є відображенням виконання (або не виконання) політичними акторами свої

функцій. Саме хід політичного процесу є тим індикатором, що демонструє функціональність чи дисфункціональність політичного класу та еліт, органів державної влади, інституцій громадянського суспільства. Дійсно, у суспільстві перманентно відбувається розподіл та перерозподіл владних повноважень, засобів їх здійснення, політичної мобілізації громадян чи, навпаки, зростання рівня конформізму, активізація процесу прийняття політичних рішень, контроль за владою з боку суспільства, представників мас медіа, зміни політичних еліт, які керують соціально-економічною політикою держави. Ці та інші форми політичної активності соціальних спільностей, соціальних верств та громадян – усе це є відображенням здійснення політичними акторами своїх функцій.

Узагальнюючи визначення типів та особливостей політичного процесу, слід відзначити, що за визначеними критеріями політологічного аналізу можна виділити наступні типи політичних процесів:

- за природою: на творчі і руйнівні;
- за рівнем організації суспільства: на глобальні, регіональні, місцеві;
- за формами протікання: на явні (відкриті), приховані (латентні);
- за динамікою проходження: на бурхливі, спокійні, уповільнені;
- за характером спрямування і специфіки оточуючого середовища: на прогресивні, регресивні, внутрішньополітичні, зовнішньополітичні, еволюційні, одномоментні та безперервні, загальні та часткові.

Однією із важливих особливостей політичного процесу виступає його поступовість. З боку певних політичних акторів ця об'єктивна характеристика політичного процесу може суб'єктивно сприйматись як повільність. І тому такі політичні актори намагаються штучно прискорити темп політичних подій, пришвидшити хід «політичного часу», що може мати непередбачувані наслідки для усього простору політичної взаємодії.

Політичний процес охоплює вертикальний (відносини між владою та суспільством) та горизонтальний (стосунки всередині інститутів влади та суспільних інституцій, таких як медіа, партії, громадські організації та ін.) виміри політичної взаємодії.

Евристичність використання поняття «політичного процесу» для аналізу політичної реальності полягає у тому, що дозволяє дослідити безперервність та різновекторність політичних відносин, побачити їх комплексність й наступність та визначити біфуркаційні точки політичного розвитку.

У цьому контексті варто погодитись із українським автором А. Брегедаю у тому, що «У вузькому розумінні політичний процес можна розглядати як технологію здійснення влади суб'єктом політики. Якщо додати до цього ще й політичні події та явища, не контрольовані суб'єктом політики, можна розглядати політичний процес у широкому розумінні» (Брегеда А. Ю. Мотиваційні моделі владного процесу / А. Ю. Брегеда // Наукові записки ІПіЕНД. – Вип. 16. – К., 2001. – С. 322-355).

Продовжуючи думку щодо безперервності політичного процесу, слід зазначити, що політичні процеси за характером спрямування можуть бути прогресивними та регресивними. Якщо суспільство в цілому, та його політична

підсистема не розвивається, це призводить до політичної стагнації, застою, відсутності змін, організаційних та інституційних форм, втрати легітимації, і, як наслідок, – до розпаду політичних структур, краху політичної системи суспільства.

Зрозуміло, що настільки багатий і різнобічний зміст політичного процесу вимагає певних спрощень, щоб виявити його найбільш сутнісні й глибинні властивості та характеристики.

Враховуючи ж, що у будь-якому суспільстві складається певний курс державної політики, що відображає різноманітність вимог суспільних груп, політичний процес можна було б інтерпретувати наступним чином. Це «сукупність інституалізованих і неінституалізованих дій політичних акторів, що здійснюють формування і реалізацію державною владою політичної волі суспільства» [13, с. 127].

Таке розуміння політичного процесу дозволяє проаналізувати «політику» як частину більш широкого цілого – «соціального» простору, визначити особливості та характеристики політичного процесу як важливої складової соціального процесу. У свою чергу, це відкриває пізнавальні можливості для виділення та аналізу фази й етапів реалізації політичного процесу.

Серед значущих етапів сучасного політичного процесу можна виділити наступні:

- етап презентації соціальних та економічних інтересів суспільних груп, страт та спільнот колективним та індивідуальним політичним акторам;

- встановлення постійної ефективної комунікативної взаємодії (з «петлею» зворотного зв'язку) між суспільством та політичною сферою й органами державної влади та місцевого самоврядування. На цьому етапі політичного процесу, в залежності від політичної активності та рівня політичної участі представників громадянського суспільства відбувається запуск у дію політичних організаційних структур. Механізми цього – виборчий процес (який має визначений термін) та управлінський процес (який носить перманентний характер) й включає взаємодію влади із політичними та громадськими організаціями (політичні партії, групи інтересів, лобістські структури);

- етап прийняття політичного (владного) рішення як результату взаємодії зацікавлених сторін. У демократичному політичному процесі можна говорити про те, що владне рішення віддзеркалює політичну волю суспільства (або його частини);

- етап аналізу наслідків даного політичного рішення, його впливу на політичний процес, та відповідна модифікація політики.

Очевидно, що організовані й неорганізовані асоціації громадян мають різний характер і вплив у вираженні, представництві та захисті своїх інтересів. У плюралістичних і монопартійних системах як набір організаційних засобів, так і загальні комунікативні засоби трансляції політичних інтересів до вищих сегментів влади мають кардинально відмінний характер.